

- *DEVLETE ÇALIŞIYORUZ (10.01.2010)*
- *ÜLKELERİN KRİZ KARNESİ (24.01.2010)*
- *TÜRKİYE'NİN SIKIŞAN KENTLERİ (14.02.2010)*
- *KADINIM, İŞSİZİM, MUTLUYUM (07.03.2010)*
- *HAYATIMIZ SINAV (28.03.2010)*
- *TÜRKİYE'DE VERGİ BİLİNCİ - İSTANBUL ARAŞTIRMASI (11.04.2010)*
- *İŞSİZ KURSTA (24.04.2010)*
- *ÖZELLEŞTİRME ANAYASASI (09.05.2010)*
- *KANUN TASARISI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ (27.05.2010)*
- *DİZİ EKONOMİSİ - MAYIS 2010 (11.07.2010)*
- *BAĞIMSIZ ADLİ MUHASEBECİ UZMANLIĞI (25.07.2010)*
- *BANKANIZDAN SATILIK FABRİKA (08.08.2010)*
- *CEZALANDIRILİYORUZ (22.08.2010)*
- *UMUDUMUZ PİYANGO - 2010 (31.10.2010)*
- *YATIRIM TEŞVİKLERİ VE İSTİHDAM 2010 (05.12.2010)*
- *TTK (12.12.2010)*

DEVLETE ÇALIŞIYORUZ (10.01.2010)

Asgari ücretli her 100 lirasının 30'unu vergi olarak veriyor

Vergi ve prim yükü çalışanı canından bezdirdi. 2007'de bin 500 lira maaş alan bir çalışan her 100 liranın 50 lira 95 kuruşunu vergi olarak öderken bu rakam 2010'da her 100 lira için 53 lira 33 kuruşa yükseldi. Aynı dönem içinde asgari ücretle ücretlendirilen çalışanın cebine yansıyan fatura ise her 100 lira için 24 lira 30 kuruş yerine 30 lira 19 kuruş oldu.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMO) yaptığı ve farklı gelir gruplarını örnek aldığı hesaplama göre, kişisel vergi harcamalarında çalışanın her geçen yıl biraz daha vergi yükü altında boğulduğu gözlemlendi. Üstelik son yapılan zamlarla birlikte oran daha da yükseliyor.

İSMMMO'nun "Devlete Çalışıyoruz" başlıklı çalışmasına göre, çalışan kesim sadece 5 kalemden dolayı vergilere 93 lira fazla ödeme yapacak. Üstelik maaşı değişmeyen, ancak, yeni zamlarla karşı karşıya kalan çalışan, maaşına yeni zam yapılabileceği kadar cebindeki devlet eline ses çıkartamayacak. Harcama kalemi arttıkça ödediği vergi rakamı da yükselecek. Kişisel harcamalarda en büyük dolaylı vergi yükünü giyim ve mutfak harcaması oluşturuyor. Giyim harcamasında KDV yüzde 18. Ancak mutfak harcamasında bazı kalemler yüzde 1, bazı kalemler yüzde 8, bazı kalemler ise yüzde 18 KDV üzerinden hesaplanıyor. Asgari ücret alan bir kişi 2007 yılında azami yaptığı 65 liralık aylık mutfak harcamasının 5 lira 85 kuruşunu vergi olarak öderken söz konusu harcama gelen zamlarla birlikte 2010'da 100 liraya, ödediği dolaylı vergi miktarı ise tek kalemden 9 liraya yükseliyor.

İşçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek bir ücret olarak tanımlanan asgari ücret ise bu tanımdan çoktan uzaklaşmış durumda.

İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, verilere ilişkin değerlendirmesinde vergi adaletsizliğine dikkat çekti. Türkiye genelinde toplanan gelir vergisinin yaklaşık yarısını çalışanların ödediğini belirten Arıkan; "Adaletsiz gelir dağılımı gibi vergide de adaletsiz tutum sergileniyor. Vergi yükünü bir avuç çalışana yıkmak adil değildir. Krizin etkilerine karşı KDV oranlarında yeni bir düzenleme yapma gereği ortadadır. Kayıtlı çalışanın yükü hafifletilmediği takdirde çalışan vergi yükü altında ezilecek ve katma değer yaratmaktan uzaklaşacaktır. Son 6 yılda stopaj yoluyla çalışanlardan kesilen gelir vergisi tutarı 90 milyar lirayı bulmuştur. Devlet yakaladığını ve elinin altındakini ezmeye devam ettikçe kayıt dışılık artacaktır" şeklinde konuştu.

Halen brüt 744,75 lira ve net 587,85 lira olarak uygulanan asgari ücretin "açlık sınırı" olarak tanımlanan ve dört kişilik bir ailenin dengeli, sağlıklı beslenebilmesi için yapılması gereken gıda harcaması tutarının çok altında olduğunu belirten Arıkan, şu bilgileri verdi:

"Net 587,85 lira ücret alan bir işçi, vergi ve sigorta primi olarak devlete 156,90 lira ödüyor. Diğer bir deyişle, asgari

ücretin net tutarının yüzde 26,6'sı kadarı doğrudan vergiye gidiyor. En azami koşullarda yapılan harcamalarda ise asgari ücretlinin devlete ödediği dolaylı vergi miktarı aylık 67 lira 94 kuruş olarak hesaplanıyor. Bu rakam 2007 yılında ise aynı harcama kalemlerinde aylık net 497,25 liralık maaşın 54 lira 40 kuruşunun dolaylı vergiye gittiğini gösteriyor."

İSMMMO'nun hesaplamasında yer alan saptamalar şöyle:

Ödenen verginin gelir içindeki payı yüzde 32'yi aştı

	2007	2010
Aylık brüt ücret	585,00	744,75
Ortalama aylık net ücret 2010	497,25	587,85
Maaşından kesilen gelir ve damga vergisi	5,85	45,19
Maaşından kesilen SSK/SGK işçi payları	81,90	111,71
Yaptığı harcamaların dolaylı vergisi	54,40	67,94
Cebinden çıkan toplam vergi miktarı	142,15	224,84
Toplam vergilerin gelir içindeki payı	24,30%	30,19%
Dolaylı vergilerin net kazanç içindeki payı	10,94%	11,56%

Asgari ücretlinin harcamaları ve ödediği vergi (TL)

Asgari ücretli harcama kalemi	2007 Harcama	Dolaylı vergi	2010	Dolaylı vergi
Mutfak harcaması	65,00	5,85	100	9,00
Giyim harcaması	15,00	2,70	15	2,7
Kira ödemesi	238,25		245	
Doğalgaz faturası	30,00	6,53	40	8,15
Elektrik faturası	15,00	3,66	20	4,56
Su faturası (Atık su bedeli dahil)	8,00	0,64	12	0,96
Cep telefonu	20,00	7,70	20	7,7
Toplu taşıma harcaması	40,00	7,20	60	10,8
Sigara	16,00	10,49	20	13,92
Kredi kartı faizi	50,00	9,63	53	10,15
Harcama toplamı	497,25	54,40	585	67,94

Evi ve arabası olan yandı

Asgari ücretli kıt kanaat ve kredi kartına bağlı bir yaşam mücadelesi verirken Türkiye şartlarında aylık 3 bin civarında geliri olan kişilerinde emlak vergisi ve benzin masraflarından yana başı dertte. Günde 2 paket sigara içen bir çalışan sigaraya yapılan zamdan önce maaşından 90 lirasını sigaraya ayırırken bu rakam şimdilerde 150 liraya çıkmış durumda. Sadece sigara için ödenen dolaylı verginin tutarı da 65,93 liradan 114,38 liraya yükseldi. Ortalama 250 bin liralık değere sahip evi için çalışanın cebinden çıkan aylık emlak vergisi rakamı da 33 liradan 41,66 liraya ulaştı.

6 yılda 97 milyar TL stopaj kesildi (Bin TL)		
2004	9.451.000	
2005	12.650.000	
2006	15.502.000	
2007	18.991.000	3.489.000
2008	19.942.000	951.000
2009*	20.500.000	558.000

*2009 rakamı henüz açıklanmamış olup ilgili kişilerden alınan tahmini rakamdır

Tasarruf dönemi bitti

Asgari ücretlinin ve aylık ortalama 1,500 lira maaş alanın hayal bile edemediği tasarruf eğilimi nispeten yüksek maaş alan kişiler için bugüne kadar mümkündü. Ancak kişisel vergi yükünün her geçen gün artması tasarruf gücüne sahip çalışanın da belini bükmeye başladı. 2007 yılında net 3 bin lira maaş alan bir çalışan maaşının 735 lirasını tasarrufa yöneltirken 2010'da bu rakam 185 liraya indi.

Harcamalar üzerinden ödenen vergi katlandı (TL)

	Zamdan önce	Vergisi	Zamdan sonra	Vergisi
Günde 2 paket sigara	90	65,93	150	114,38
2 şişe rakı	72	43,47	79,2	47,82
Emlak vergisi	33	33	41,66	41,66
2 depo benzin	374	241,68	400	258,48
Otoyol ve Köprü (Ayda 20 sefer)	90	90	105	105
Harcama toplamı	659	474,08	775,86	567,34

Aylık eline 3.000 TL bir kişinin yaptığı harcamalar ve ödediği vergi (TL)

	2007	2010		
Aylık brüt ücret	4.557,25	4.529,62		
Ortalama aylık net ücret 2010	3.027,63	3.027,63		
Maaşından kesilen gelir ve damga vergisi	850,18	997,83		
Maaşından kesilen SSK/SGK işçi payları (**)	559,42	679,44		
Yaptığı harcamaların dolaylı vergisi	785,55	1.010,72		
Cebinden çıkan toplam vergi miktarı	2.342,80	2.540,34		
Toplam vergilerin gelir içindeki payı	51,41%	56,08%		
Dolaylı vergilerin net kazanç içindeki payı	25,95%	22,31%		
	2007 Harcama	Dolaylı vergi	2010	Dolaylı vergi
Mutfak harcaması	400	72	600	108
Giyim harcaması	300	54	300	54
Kira ödemesi				
Doğalgaz faturası	100	18,44	200	35,9
Elektrik faturası	45	9,6	45	9,6
Su faturası (Atık su bedeli dahil)	45	3,6	45	3,6
Ev telefonu	65	16,17	65	16,17
Cep telefonu	55	16,56	55	16,56
Emlak vergisi (1/12)		20		22,44
Toplu taşıma harcaması				
İnternet	27	6,7	27	5,06
Sigara	150	109,88	150	117,38
Alkol (Rakı)	58	35,02	58	33,78
Otomobil alım vergileri (****)		195,97		195,97
Otomobil kredisi (*****)	750	19,07	750	14,39
Emlak kredisi				
Motorlu taşıtlar vergisi (1.300-1600 cc) (1/12)		43,67		54
Benzin harcaması	250	161,54	500	321,26
Kredi kartı faizi	20	3,33	20	2,61
Harcama toplamı	2265	785,55	2815	1010,72

Yemekten kesemeyen giyimi kısıyor

Birbiri ardına gelen zamlar ve her geçen gün artan dolaylı vergiler çalışanı bunalıyor. Bunları çalışan ise geçinmek için giyimden vazgeçiyor. İstanbul'da yaptığımız bin kişilik mini ankette sigara en vazgeçilmezler arasında sıralanırken, giyimden kesilen bir diğer kalemin de yol ve benzin olduğu gözleniyor. Ancak çalışanlar yol ve benzin konusunda da zam dönemlerinin ilk ayında kısıtlamanın yaşanabildiğini sonrasında ise tekrar kazanılan alışkanlıklara geri döndüğünü ifade ediyorlar. Gelir gurupları içerisinde giyimden ve benzin masraflarından kısıtlanan kesimin ise ortalama 1.500 lira aylık net geliri olanlar arasında yoğunluk kazandığı dikkat çekiyor.

Aylık 1.500 TL kazanan bir kişinin yaptığı harcamalar ve ödediği vergi (TL)

	2007	2010		
Aylık brüt ücret	1.993,75	2.209,79		
Ortalama aylık net ücret 2010	1.500,00	1.500,00		
Maaşından kesilen gelir ve damga vergisi	268,75	378,32		
Maaşından kesilen SSK/SGK işçi payları	313,50	331,47		
Yaptığı harcamaların dolaylı vergisi	433,58	474,19		
Cebinden çıkan toplam vergi miktarı	1.015,83	1.183,98		
Toplam vergilerin gelir içindeki payı	50,95%	53,58%		
Dolaylı vergilerin net kazanç içindeki payı	28,91%	31,61%		
	2007 Harcama	Dolaylı vergi	2010	Dolaylı vergi
Mutfak harcaması	250,00	45	350	63
Giyim harcaması	100,00	15,25	75	13,5
Kira ödemesi	350,00		500	
Doğalgaz faturası	70,00	9,22	50	8,99
Elektrik faturası	30,00	6,36	40	6,59
Su faturası (Atık su bedeli dahil)	45,00	3,33	45	3,33
Ev telefonu	40,00	9,94	40	9,94
Cep telefonu	50,00	15,05	50	15,05
Emlak vergisi (1/12)				
Toplu taşıma harcaması	0,00		30	15,25
İnternet	27,00	6,7	27	5,06
Sigara	90,00	65,93	90	70,43
Alkol (Rakı)	29,00	17,51	29	16,89
Otomobil alım vergileri (****)		117,58		117,58
Otomobil kredisi (*****)	246,00	6,25	246	4,72
Emlak kredisi	0,00			
Motorlu taşıtlar vergisi (1.300-1600 cc) (1/12)		43,67		54
Benzin harcaması	120,00	64,62	100	64,25
Kredi kartı faizi	43,00	7,17	70	5,61
	1.490,00	433,58	1742	474,19

En çok vergiyi İstanbullu çalışan ödüyor

Sanayi kuruluşlarının çokluğu ve işyeri sayısına göre dolaysız ve dolaylı yollardan en fazla vergiyi de İstanbullu üstlenmiş durumda. Gelir İdaresi Başkanlığı'nın verileri de İstanbullu çalışanın en fazla vergi ödeyen kesimi teşkil ettiğini gösteriyor. İstanbul'u, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya izliyor.

OECD'de durum

OECD verileri de Türkiye'nin işçi ücretlerinde en fazla kesinti yapılan ülkeler arasında yer aldığını ortaya koydu. Çocuksuz ve bekar çalışanlardan kesilen vergi ve sosyal güvenlik primlerini baz alan ortalama vergi rakamlarına göre Türkiye, Almanya, Danimarka, Belçika, İsveç, Hollanda ve Polonya'dan sonra çalışanlardan en çok vergi kesintisi yapılan ülke olarak belirlendi.

Kişisel Gelir Üzerinden Alınan Vergilerin (1100) GSYİH İçindeki Payı

2000	2005	2006	
Kanada	13,1	11,9	12,1
Meksika			
A.B.D.	12,5	9,7	10,2
Avustralya	11,8	12,2	11,4
Japonya	5,7	5	5,1
Kore	3,4	3,4	4,1
Yeni zellanda	14,5	15,4	14,9
Avusturya	9,4	9,2	9,3
Belçika	14	13,7	13,1
Çek Cumhuriyeti	4,6	4,6	4,2
Danimarka	25,5	24,8	24,5
Finlandiya	14,5	13,5	13,2
Fransa	8	7,9	7,7
Almanya	9,4	8,1	8,7
Yunanistan	5	4,6	4,7
Macaristan	7,1	6,7	6,8
İzlanda	12,9	14,2	14
İrlanda	9,5	8,3	8,9
İtalya	10,5	10,4	10,8
Lüksemburg	7,2	7,2	7,5
Hollanda	6	7	7,4
Norveç	10,3	9,7	9,1
Polonya	7,3	4,3	4,6
Portekiz	5,7	5,4	5,5
Slovak Cumhuriyeti	3,4	2,7	2,5
İspanya	6,5	6,5	6,9
İsveç	17,2	15,6	15,7
İsviçre	10,5	10,4	10,5
Türkiye	5,4	3,6	3,8
İngiltere	10,9	10,6	10,8
OECD Toplam	9,7	9,2	9,2
OECD Amerika Kıtası	12,8	10,8	11,2
OECD Pasifik Bölgesi	8,8	9	8,9
OECD Avrupa	9,6	9,1	9,1
AB 19	9,6	9	9,1
AB 15	10,6	10,2	10,3

KAYNAK: OECD, REVENUE STATISTICS OF OECD MEMBER COUNTRIES, PARIS, 2008 (TABLE 10)

EDİTÖRE NOT:

(*) 2007 yılında asgari geçim indirimi veya özel gider indirimi yoktur. 2010 yılında brüt asgari ücret alınmıştır.

(**) Tavandan hesaplanmıştır.

(***) Tüketicinin faturasında yer almaz. M3'e göre maktu alınır. Fiyatın içindedir.

(****) Otomobil alımında ödenen vergilerin 60'ta biri dikkate alınmıştır. (Amortisman ömrü 5 yıl kabul edilmiştir)

(*****) Ödenen tutarın % 15'inin faiz olduğu varsayılmıştır. Bu faiz tutarı üzerinden BSMV ve KKDF hesaplanmıştır.

